

Denumirea programului de studii	Limba și literatura română; Limba și literatura română și engleză/ franceză/ italiană;
Ciclul	I, Licență
Denumirea cursului	Literatura română. Epoca veche
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Filologie / Catedra de Istorie și Teorie literară
Titular de curs	Dumitrița Smolnițchi, dr., conf.
Cadre didactice implicate	Dumitrița Smolnițchi, dr. conf.
e-mail	sdumitritza@yahoo.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	studiu individual
S.02.O.018	3	I	II	90	45	45
S1.02.O.018	3	I	II	76	38	38
S.02.O.012	3	I	II	90/ 36	45/18	45/18

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Descriere succintă a corelării/integrării cursului cu/în programul de studii

Cursul universitar de **literatură română veche** se ține la începutul studiilor filologice cu statut de inițiere în istoria literaturii române. Literatura română veche, ce cuprinde o perioadă de circa 400 de ani (sec. XIV- XVIII) ne oferă nu numai un tablou al propriei sale geneze și evoluții; ea a înregistrat și ne-a păstrat însăși istoria neamului. Textele dominate de expunerea faptelor istorice (cronicile), textele religioase, paginile „cărților populare” atestă o preocupare conștientă pentru expresivitate, originalitate, calități definitorii ale literaturii de totdeauna. Ele marchează momentele nașterii conștiinței literare la noi.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

? **Competențe cognitive:** se exprimă, preponderent, în **competența literar istorică**, prin care studentul va demonstra înțelegerea istoriei literaturii române vechi și-și va forma o viziune amplă asupra fenomenului literar medieval. Cunoașterea contextului cultural istoric în care a luat naștere literatura română și au activat cărturarilor reprezentativi ai perioadei. Cunoașterea scrierilor și terminologiei specifice literaturii vechi.

? **Competențe de învățare:** se manifestă, preponderent, în **competența pragmatică** – informarea privind problemele istoriei literaturii române vechi. Capacitatea de a identifica operele caracteristice perioadei și de a consulta sursele credibile pentru soluționarea ambiguităților și a problemelor de interpretare corectă.

? **Competențe de aplicare:** studentul va interpreta adecvat textele vechi, va compara diverse texte din această perioadă și din perioade diferite. Va recurge la diferite perspective de abordare a textului literar vechi, va identifica trăsăturile definitorii ale cronografiei.

? **Competențe de analiză:** se vădesc, preponderent, în **competența de critică**, prin care studentul va recurge la anumite principii și criterii de analiză literară, argumentându-și opțiunea cu referințe la sursele credibile; va efectua analiza complexă a oricărui text vechi (în special a letopisețelor); va ști să examineze mai multe puncte de vedere și să ia o decizie științific întemeiată.

? **Competențe de comunicare:** se demonstrează, preponderent, ca o **competență literară** generală și de **competență socioculturală**, în toate textele literare, prin respectarea normei și prin valorificarea potențelor expresive ale structurilor artistice.

? **Competențe la nivel de integrare:** se probează ca o **competență literară** generală, prin care studentul admite existența altor puncte de vedere asupra fenomenului literar medieval și este capabil să discute problemele de istorie literară; face dovada (a) unei viziuni de sistem asupra

fenomenului literar din epoca veche; (b) a înțelegerii importanței și a locului literaturii medievale între disciplinele literare; (c) a capacității de a sesiza specificul literaturii vechi și a priceperii de a corecta greșelile depistate în propria comunicare și în comunicarea elevilor.

Finalități de studii

? Să identifice și să analizeze argumentat fenomenul literar din epoca veche, la diferite niveluri și din diverse perspective.

? Să rezolve problemele specifice analizei textului literar vechi, prin metodele utilizate de critica literară de azi.

? Să interpreteze științific procesele și fenomenul literar din perioada respectivă.

? Să facă dovada unei viziuni concrete asupra sistemului literaturii medievale, prin orice produse evaluabile (referat, discurs, eseu, studiu de caz, analiză complexă a textului).

Precondiții

? Pentru a asculta acest curs, studenții trebuie să posede limba de instruire la nivelul C2.

? Sunt necesare cunoștințe de bază din domeniul teoriei, istoriei și criticii literare.

? Studenții trebuie să aibă formate, în linii generale, deprinderi de a cerceta, interpreta, analiza textele literare.

Repartizarea orelor de curs

Nr. d/o	Unități de conținut	Total ore	Ore de contact direct						Ore de lucru individual	
			Curs		Seminar		Laborator		zi	f/r
			zi	f/r	zi	f/r	zi	f/r	zi	f/r
1.	Introducere în studiul literaturii române vechi	6	2	1	2				2	1
2.	Literatura română în limba slavonă (sec. XV-XVI)	9	2	1	2				5	2
3.	Apariția scrierilor în limba română	5	2	0,5	1				2	1
4.	Transformări culturale în epoca lui Vasile Lupu și Matei Basarab	5	2	0,5	1				2	1
5.	Literatura religioasă din secolul al XVII-lea	7	2	1	2				3	1
6.	Nicolae Milescu Spătaru	5	2	-	1				2	-
7.	Istoriografia feudală din secolul al XVII-lea	10	2	1	3				5	2
8.	Grigore Ureche	9	2	1	2	2			5	2
9.	Miron Costin	9	2	1	2	2			5	2
10.	Literatura română din secolul al XVIII-lea	8	2	1	2				4	2
11.	Ion Neculce	9	2	1	2	2			4	2
12.	Dimitrie Cantemir	8	2	1	2	2			4	2
	Total:	90	24	10	22	8	-	-	44	18

Conținutul unităților de curs

Tema 1. Introducere în studiul literaturii române vechi

Conceptul de literatură veche. Periodizarea literaturii române. Trăsături caracteristice ale etapelor de dezvoltare ale literaturii române vechi. Influența bizantină. Limbile de cultură folosite în evul mediu pe teritoriul românesc. Mănăstirile – focare de cultură. Forme de răspândire a literaturii în

epoca veche. Manuscrisul. Noțiunea de monument literar. Paleografia.

Tema 2. Literatura română în limba slavonă (sec. XV-XVI)

Literatura religioasă. Răspândirea pe teritoriul românesc a traducerilor în limba slavonă din literatura bizantină. Literatura hagiografică. Activitatea lui Gr. Țamblac. *Viața sfântului Ioan cel Nou*. Valoarea lucrării.

Procesul de apariție a primelor cronici. *Cronica de la curtea lui Ștefan cel Mare*. Variante interne și externe. Asemănări și deosebiri. Descoperitorii, cercetătorii și editorii cronicii. Caracteristicile letopisețului. Evenimentele curpinse în letopiseț. Importanța primei cronici moldovenești. Cronografia oficială din secolul al XVI-lea. Caracteristici. Izvoare de inspirație. Influența literaturii bizantine (*Cronica lui Manasses*). Retorismul cronicilor. *Cronica lui Macarie*. *Cronica lui Eftimie*. *Cronica lui Azarie*. Personalități și evenimente reflectate în letopisețe. Caracterul subiectiv al cronicilor. Valoarea cronografiei oficiale din secolul al XVI-lea.

Tema 3. Apariția scrierilor în limba română

Cauzele apariției scrisului în limba română. Documente, acte, scrisori în limba română. Primul document scris și păstrat în limba română: *Scrisoarea lui Neacșu* (1521). Caracteristicile scrisorii. Primele traduceri de cărți religioase. *Codecele Voronețean*, *Psaltirea Scheiană*, *Psaltirea Voronețeană*, *Psaltirea Hurmuzaki*. Caracteristici. Mijloace de determinare a datei și locului traducerii.

Primele traduceri de cărți populare. Literatura apocrifă (legende biblice, apocaliptice, hagiografice, bogomilice). Prima culegere de legende apocrife: *Codex Sturdzanus*. Literatura profană (romane populare, cărți didactice și de prevestire). Ecouri ale cărților populare în literatura română.

Însemnătatea primelor scrieri în limba română pentru dezvoltarea literaturii originale românești.

Tema 4. Transformări culturale în epoca lui Vasile Lupu și Matei Basarab

Transformări culturale care au influențat dezvoltarea literaturii române: proclamarea limbii române ca limbă oficială în țările române, apariția și dezvoltarea școlilor laice, apariția și dezvoltarea tiparului.

Petru Movilă. Activitatea culturală. Rolul lui Petru Movilă în dezvoltarea culturii și literaturii din Moldova și Muntenia. Organizarea școlii și tipografiei de la mănăstirea Trei Ierarhi din Iași. *Pravila împărătească* (1646) – monument de literatură juridică din sec. al XVII-lea.

Tema 5. Literatura religioasă din secolul al XVII-lea

Udriște Năsturel - cărturar de frunte la curtea lui Matei Basarab, autor de versuri, traducător. Contribuția lui Udriște Năsturel la apariția primei lucrări tipărite pe teritoriul românesc – *Pravila de la Govora* (1640).

Activitatea lui Varlaam. Traduceri și scrieri originale. *Cazania sau Cartea românească de învățătură* (1643) – prima carte tipărită în Moldova. Conținutul și compoziția lucrării. Valoarea lingvistico-literară a operei.

Dosoftei. Activitatea culturală. Reînnoirea tiparului în Moldova. Activitatea literară. Lucrări tipărite și rămase în manuscris. *Psaltirea în versuri* (1673). Influența literaturii poloneze și a folclorului asupra versificației lui Dosoftei. Valoarea literară și importanța scrierii lui Dosoftei.

Tema 6. Nicolae Milescu Spătaru (1636-1708)

Viața, studiile, etapele activității cărturarului. Lucrări scrise în limba română. Activitatea lui Nicolae Milescu Spătaru în Rusia. Tratatul estetic.

Solia lui Nicolae Milescu Spătaru în China. Opera prilejuită de această călătorie. Compoziția lucrării. Valoarea științifico-literară. Editarea și răspândirea lucrării.

Tema 7. Istoriografia feudală din secolul al XVII-lea

Apariția cronografiei în limba română. Caracterul feudal al letopisețelor. Izvoare interne și externe ale cronografiei moldovenești. Reprezentării istoriografiei moldovenești din sec. al XVII-lea (caracterizare generală). Umanismul cronicarilor.

Cronografia din Țara Românească. Cronicile de partid. Compoziția letopisețelor muntenești. Izvoarele de inspirație. Valoarea istorico-literară.

Constantin Cantacuzino (stolnicul) și *Istoria Țării Românești*.

Analiză comparativă a cronografiei din Moldova și Muntenia. Importanța cronografiei din secolul al XVIII-lea.

Tema 8. Grigore Ureche (?1590-1647)

Viața și activitatea. Studiile. Grigore Ureche – fondatorul istoriografiei în limba română.

Letopisețul Țării Moldovei (1359-1595). Izvoare de inspirație. Compoziția lucrării. Copiștii letopisețului. Problema originii limbii și a etnogenezei moldovenilor. Evenimente istorice cuprinse în letopiseț. Domnia lui Ștefan cel Mare. Valoarea istorico-literară a operei: narațiunea, descrierea, arta portretizării, particularități lingvistice.

Tema 9. Miron Costin (1633-1691)

Viața și activitatea politică, culturală, literară.

Letopisețul Țării Moldovei (1595-1661) – continuare a cronicii lui Grigore Ureche. Izvoarele și compoziția letopisețului. Personalități și evenimente istorice cuprinse în cronică. Valoarea literară. Caracterul memorialistic. Talentul narativ și descriptiv. Portretizarea personajelor. Rolul paremiologiei.

Monografia *De neamul moldovenilor*. Compoziția, izvoarele și conținutul lucrării. Caracterul polemic. Problema originii limbii și a neamului românesc.

Poemul filozofic *Viața lumii*. Predoslovie lucrării – primul tratat de prozodie în literatura română. Motive literare. Arta poetică.

Lucrări în limba polonă. Importanța istorică, etnografică, geografică, artistică a lucrărilor.

Locul și însemnătatea operei lui Miron Costin în literatura română.

Tema 10. Literatura română din secolul al XVIII-lea

Caracterizarea generală a culturii din secolul al XVIII-lea. Umanismul. Dezvoltarea literaturii în epoca fanariotă.

Literatura religioasă. Reprezentanți. Antim Ivireanul, *Didahiile*.

Cărți populare din secolul al XVIII-lea.

Istoriografia: două direcții de dezvoltare. Activitatea lui Nicolae Costin.

Tema 11. Ion Neculce (1672-1745)

Viața și activitatea. *Letopisețul Țării Moldovei* (1672-1745). Locul letopisețului printre alte cronici ale secolului al XVIII-lea. Caracterul folcloric și memorialistic al letopisețului neculcean. Compoziția și conținutul letopisețului. Domnia lui Dimitrie Cantemir. Modalități de prezentare a personajului. Letopisețul lui Ion Neculce: între istorie și ficțiune.

Culegerea de legende *O samă de cuvinte*. Compoziția legendelor. Particularități artistice.

Tradiții neculciene în literatura română.

Tema 12. Dimitrie Cantemir (1673-1723)

Viața și opera. Cultura și erudiția. Lucrările din tinerețe. Însemnătatea acestor scrieri.

Romanul alegoric *Istoria ieroglifică*. Geneza scrierii. Subiectul istoric. Ideile filozofice și social politice. Caracterul alegoric al operei. Vocația scriitoricească a lui Dimitrie Cantemir.

Lucrările lui Dimitrie Cantemir scrise în Rusia. Caracterizarea generală.

Descrierea Moldovei. Structura lucrării. Modalități de descriere geografică, economică, socială și politică a țării. Viața și obiceiurile poporului. Valoarea științifică și literară a lucrării.

Importanța operei lui Dimitrie Cantemir.

Strategii de evaluare

Evaluarea orală la examenul final presupune proba teoretică (prezentarea a două subiecte teoretice) și proba practică (analiza unui text / fragment de text din literatura veche).

Evaluarea curentă se bazează pe (1) rezultatele a trei răspunsuri la seminare, (2) o lucrare practică, (3) participarea la prezentări și discuții în timpul seminarelor (4) o evaluare finală complexă.

Nota finală se constituie din următoarele componente: 40% – nota de la examenul final; 60% – nota medie de la evaluările scrise și orale.

Lucrul individual

Nr.	Unități de conținut	Ore		Subiectul	Produsul preconizat	Modalități
		zi	f/r			
1.	Introducere în studiul literaturii române vechi	2	1	Conceptul de literatură veche. Caracteristici	Notițe, conspect	Interviu (Masa rotundă)
2.	Literatura română în limba slavonă (sec. XV-XVI)	5	2	Analiza comparativă a particularităților cronografiei din sec. al XV-lea și a celei din sec. al XVI-lea	Efectuarea unei lucrări practice	Prezentare individuală
3.	Apariția scrierilor în limba română	2	1	Lectura cărților populare	Referat despre influența cărților populare asupra literaturii culte	Susținerea referatului
4.	Transformări culturale în epoca lui Vasile Lupu și Matei Basarab	2	1	Informare asupra oficializării limbii române, organizării tiparului și a școlilor laice	Lucru în grup. Discuții în cadrul unei mese rotunde	Prezentare în grup a unei transformări culturale
	Literatura religioasă din secolul al XVII-lea	3	1	Lectura fragmentară a <i>Cazaniei</i> de Varlaam și <i>Psaltirii în versuri</i> de Dosoftei	Analiza literară a textelor. Determinarea importanței lucrărilor	Prezentare individuală
	Nicolae Milescu Spătaru (1636-1708)	2	-	Lectura fragmentară și analiza celor trei lucrări despre călătoria în China	Lucru asupra textului. Selectarea modalităților și figurilor narative	Prezentarea individuală a exemplelor selectate
	Istoriografia feudală din secolul al XVII-lea	5	2	Lectura cronicilor muntenești	Analiza comparativă dintre cronicile moldovenești și cele muntenești	Prezentarea schematică a asemănarilor și deosebirilor
	Grigore Ureche (?1590-1647)	5	2	Lectura letopisețului.	Determinarea și selectarea	Prezentarea exemplelor

				Memorarea portretului literar al lui Ștefan cel Mare.	modalităților narative și a figurilor stilistice	spicuite. Analiza portretului literar
	Miron Costin (1633-1691)	5	2	Lectura letopisețului, a monografiei <i>De neamul moldovenilor</i> , a poemului <i>Viața lumii</i>	Determinarea și selectarea modalităților narative și a figurilor stilistice	Prezentarea exemplelor spicuite
	Literatura română din secolul al XVIII-lea	4	2	Lectura fragmentară a operei lui Nicolae Costin și a <i>Didahiilor</i> de Antim Ivireanul	Determinarea trăsăturilor caracteristice ale literaturii din epoca fanariotă	Discuție în cadrul unei <i>Mese rotunde</i>
	Ion Neculce (1672-1745)	5	2	Lectura letopisețului.	Determinarea modalităților narative și a figurilor stilistice. Evoluția valorii artistice a letopisețelor moldovenești	Prezentarea și susținerea unui referat
	Dimitrie Cantemir (1673-1723)	5	2	Lectura lucrării <i>Descrierea Moldovei</i> și a romanului <i>Istoria ieroglifică</i>	Determinarea modalităților narative și a figurilor stilistice. Rolul alegoriei	Efectuarea unui test

Bibliografie

Obligatorie:

1. Moceanu Ov., *Literatura română veche*. Brașov: Universitatea „Transilvania”, 2002.
2. Ciobanu Șt., *Istoria literaturii române vechi*. Chișinău: Hyperion, 1992.
3. Dodiță Gh., *Literatura română veche*, v. I-II. Chișinău: USM, 2002.
4. Manolescu N., *Istoria critică a literaturii române*. Pitești: Paralela 45, 2008.
5. Olteanu A. Gh., *Cronicari comentați*. București: Recif, 1995.
6. Cartoian N., *Istoria literaturii române vechi*. București: Minerva, 1980.
7. Călinescu G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. București: Minerva, 1982.
8. Rotaru I., *Literatura română veche*. București: E.D.P., 1981.

Opțională:

1. Crăciun Gh. *Istoria literaturii române*. Chișinău: Cartier, 2004.
2. Piru Al., *Literatura română veche*. București: E.P.L., 1962.

3. Pușcariu S., <i>Istoria literaturii române. Epoca veche</i> . București: Eminescu, 1987.	
4. Scarlat M., <i>Introducere în opera lui Miron Costin</i> . București: Minerva, 1976.	
5. Cristea V., <i>Introducere în opera lui Ion Neculce</i> . București: Minerva, 1984.	
6. Verdeș I., <i>Dimitrie Cantemir. Istoria ieroglifică</i> (text comentat). București: Albatros, 1977.	
7. Rotaru I., <i>Valori expresive în literatura română veche</i> . București: Minerva, 1976.	
8. Russev E., <i>Cronografia moldovenească din veacurile XV-XVIII</i> . Chișinău: Știința, 1977.	
9. Mazilu D. H., <i>Cronicari munteni</i> . București: Minerva, 1978.	
Denumirea programului de studii	Limba și literatura română/ engleză (alolingvi)
Ciclul	I, Licență
Denumirea cursului	Literatura română. Epoca veche
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Filologie / Catedra de Istorie și Teorie literară
Titular de curs	Dumitrița Smolnițchi, dr., conf.
Cadre didactice implicate	Dumitrița Smolnițchi, dr. conf.
e-mail	sdumitritza@yahoo.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	studiu individual
S1. 04.O.043	3	II	IV	88	44	44

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Descriere succintă a corelării/integrării cursului cu/în programul de studii

Cursul universitar de **literatură română veche** se ține la începutul studiilor filologice cu statut de inițiere în istoria literaturii române. Literatura română veche, ce cuprinde o perioadă de circa 400 de ani (sec. XIV- XVIII) ne oferă nu numai un tablou al propriei sale geneze și evoluții; ea a înregistrat și ne-a păstrat însăși istoria neamului. Textele dominate de expunerea faptelor istorice (cronicile), textele religioase, paginile „cărților populare” atestă o preocupare conștientă pentru expresivitate, originalitate, calități definitorii ale literaturii de totdeauna. Ele marchează momentele nașterii conștiinței literare la noi.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

? **Competențe cognitive:** se exprimă, preponderent, în **competența literar istorică**, prin care studentul va demonstra înțelegerea istoriei literaturii române vechi și-și va forma o viziune amplă asupra fenomenului literar medieval. Cunoașterea contextului cultural istoric în care a luat naștere literatura română și au activat cărturarii reprezentativi ai perioadei. Cunoașterea scrierilor și terminologiei specifice literaturii vechi.

? **Competențe de învățare:** se manifestă, preponderent, în **competența pragmatică** – informarea privind problemele istoriei literaturii române vechi. Capacitatea de a identifica operele caracteristice perioadei și de a consulta sursele credibile pentru soluționarea ambiguităților și a problemelor de interpretare corectă.

? **Competențe de aplicare:** studentul va interpreta adecvat textele vechi, va compara diverse texte din această perioadă și din perioade diferite. Va recurge la diferite perspective de abordare a textului literar vechi, va identifica trăsăturile definitorii ale cronografiei.

? **Competențe de analiză:** se vădesc, preponderent, în **competența de critică**, prin care studentul va recurge la anumite principii și criterii de analiză literară, argumentându-și opțiunea cu referințe la sursele credibile; va efectua analiza complexă a oricărui text vechi (în special a letopisețelor); va ști să examineze mai multe puncte de vedere și să ia o decizie științific întemeiată.

? **Competențe de comunicare:** se demonstrează, preponderent, ca o **competență literară** generală și de **competență socioculturală**, în toate textele literare, prin respectarea normei și prin valorificarea potențelor expresive ale structurilor artistice.

? **Competențe la nivel de integrare:** se probează ca o **competență literară** generală, prin care studentul admite existența altor puncte de vedere asupra fenomenului literar medieval și este capabil să discute problemele de istorie literară; face dovada (a) unei viziuni de sistem asupra fenomenului literar din epoca veche; (b) a înțelegerii importanței și a locului literaturii medievale între disciplinele literare; (c) a capacității de a sesiza specificul literaturii vechi și a priceperii de a corecta greșelile depistate în propria comunicare și în comunicarea elevilor.

Finalități de studii

? Să identifice și să analizeze argumentat fenomenul literar din epoca veche, la diferite niveluri și din diverse perspective.

? Să rezolve problemele specifice analizei textului literar vechi, prin metodele utilizate de critica literară de azi.

? Să interpreteze științific procesele și fenomenul literar din perioada respectivă.

? Să facă dovada unei viziuni concrete asupra sistemului literaturii medievale, prin orice produse evaluabile (referat, discurs, eseu, studiu de caz, analiză complexă a textului).

Precondiții

? Pentru a asculta acest curs, studenții trebuie să posede limba de instruire la nivelul C2.

? Sunt necesare cunoștințe de bază din domeniul teoriei, istoriei și criticii literare.

? Studenții trebuie să aibă formate, în linii generale, deprinderi de a cerceta, interpreta, analiza textele literare.

Repartizarea orelor de curs

Nr. d/o	Unități de conținut	Total ore	Ore de contact direct						Ore de lucru individual	
			Curs		Seminar		Laborator			
			zi	f/r	zi	f/r	zi	f/r	zi	f/r
1.	Introducere în studiul literaturii române vechi	5	2		1				2	
2.	Literatura română în limba slavonă (sec. XV-XVI)	9	2		2				5	
3.	Apariția scrierilor în limba română	5	2		1				2	
4.	Transformări culturale în epoca lui Vasile Lupu și Matei Basarab	5	2		1				2	
5.	Literatura religioasă din secolul al XVII-lea	7	2		2				3	
6.	Nicolae Milescu Spătaru	5	2		1				2	
7.	Istoriografia feudală din secolul al XVII-lea	9	2		2				5	
8.	Grigore Ureche	9	2		2				5	
9.	Miron Costin	9	2		2				5	
10.	Literatura română din secolul al XVIII-lea	8	2		2				4	
11.	Ion Neculce	9	2		2				5	
12.	Dimitrie Cantemir	8	2		2				4	
	Total:	88	24		20				44	

Conținutul unităților de curs

Tema 1. Introducere în studiul literaturii române vechi

Conceptul de literatură veche. Periodizarea literaturii române. Trăsături caracteristice ale etapelor de dezvoltare ale literaturii române vechi. Influența bizantină. Limbile de cultură folosite în evul mediu pe teritoriul românesc. Mănăstirile – focare de cultură. Forme de răspândire a literaturii în epoca veche. Manuscrisul. Noțiunea de monument literar. Paleografia.

Tema 2. Literatura română în limba slavonă (sec. XV-XVI)

Literatura religioasă. Răspândirea pe teritoriul românesc a traducerilor în limba slavonă din literatura bizantină. Literatura hagiografică. Activitatea lui Gr. Țamblac. *Viața sfântului Ioan cel Nou*. Valoarea lucrării.

Procesul de apariție a primelor cronici. *Cronica de la curtea lui Ștefan cel Mare*. Variante interne și externe. Asemănări și deosebiri. Descoperitorii, cercetătorii și editorii cronicii. Caracteristicile letopisețului. Evenimentele curpinse în letopiseț. Importanța primei cronici moldovenești.

Cronografia oficială din secolul al XVI-lea. Caracteristici. Izvoare de inspirație. Influența literaturii bizantine (*Cronica lui Manasses*). Retorismul cronicilor.

Cronica lui Macarie. *Cronica lui Eftimie*. *Cronica lui Azarie*. Personalități și evenimente reflectate în letopisețe. Caracterul subiectiv al cronicilor. Valoarea cronografiei oficiale din secolul al XVI-lea.

Tema 3. Apariția scrierilor în limba română

Cauzele apariției scrisului în limba română. Documente, acte, scrisori în limba română. Primul document scris și păstrat în limba română: *Scrisoarea lui Neacșu* (1521). Caracteristicile scrisorii.

Primele traduceri de cărți religioase. *Codecele Voronețean*, *Psaltirea Șcheiană*, *Psaltirea Voronețeană*, *Psaltirea Hurmuzaki*. Caracteristici. Mijloace de determinare a datei și locului traducerii.

Primele traduceri de cărți populare. Literatura apocrifă (legende biblice, apocaliptice, hagiografice, bogomilice). Prima culegere de legende apocrife: *Codex Sturdzanus*. Literatura profană (romane populare, cărți didactice și de prevestire). Ecouri ale cărților populare în literatura română.

Însemnătatea primelor scrieri în limba română pentru dezvoltarea literaturii originale românești.

Tema 4. Transformări culturale în epoca lui Vasile Lupu și Matei Basarab

Transformări culturale care au influențat dezvoltarea literaturii române: proclamarea limbii române ca limbă oficială în țările române, apariția și dezvoltarea școlilor laice, apariția și dezvoltarea tiparului.

Petru Movilă. Activitatea culturală. Rolul lui Petru Movilă în dezvoltarea culturii și literaturii din Moldova și Muntenia. Organizarea școlii și tipografiei de la mănăstirea Trei Ierarhi din Iași. *Pravila împărătească* (1646) – monument de literatură juridică din sec. al XVII-lea.

Tema 5. Literatura religioasă din secolul al XVII-lea

Udriște Năsturel - cărturar de frunte la curtea lui Matei Basarab, autor de versuri, traducător. Contribuția lui Udriște Năsturel la apariția primei lucrări tipărite pe teritoriul românesc – *Pravila de la Govora* (1640).

Activitatea lui Varlaam. Traduceri și scrieri originale. *Cazania sau Cartea românească de învățătură* (1643) – prima carte tipărită în Moldova. Conținutul și compoziția lucrării. Valoarea lingvistico-literară a operei.

Dosoftei. Activitatea culturală. Reînnoirea tiparului în Moldova. Activitatea literară. Lucrări tipărite și rămase în manuscris. *Psaltirea în versuri* (1673). Influența literaturii poloneze și a folclorului asupra versificației lui Dosoftei. Valoarea literară și importanța scrierii lui Dosoftei.

Tema 6. Nicolae Milescu Spătaru (1636-1708)

Viața, studiile, etapele activității cărturarului. Lucrări scrise în limba română. Activitatea lui

Nicolae Milescu Spătaru în Rusia. Tratatetele estetice.
Solia lui Nicolae Milescu Spătaru în China. Opera prilejuită de această călătorie. Compoziția lucrării. Valoarea științifico-literară. Editarea și răspândirea lucrării.

Tema 7. Istoriografia feudală din secolul al XVII-lea

Apariția cronografiei în limba română. Caracterul feudal al letopisețelor. Izvoare interne și externe ale cronografiei moldovenești. Reprezentanții istoriografiei moldovenești din sec. al XVII-lea (caracterizare generală). Umanismul cronicarilor.

Cronografia din Țara Românească. Cronicile de partid. Compoziția letopisețelor muntenești. Izvoarele de inspirație. Valoarea istorico-literară.

Constantin Cantacuzino (stolnicul) și *Istoria Țării Românești*.

Analiză comparativă a cronografiei din Moldova și Muntenia. Importanța cronografiei din secolul al XVIII-lea.

Tema 8. Grigore Ureche (?1590-1647)

Viața și activitatea. Studiile. Grigore Ureche – fondatorul istoriografiei în limba română.

Letopisețul Țării Moldovei (1359-1595). Izvoare de inspirație. Compoziția lucrării. Copiștii letopisețului. Problema originii limbii și a etnogenezei moldovenilor. Evenimente istorice cuprinse în letopiseț. Domnia lui Ștefan cel Mare. Valoarea istorico-literară a operei: narațiunea, descrierea, arta portretizării, particularități lingvistice.

Tema 9. Miron Costin (1633-1691)

Viața și activitatea politică, culturală, literară.

Letopisețul Țării Moldovei (1595-1661) – continuare a cronicii lui Grigore Ureche. Izvoarele și compoziția letopisețului. Personalități și evenimente istorice cuprinse în cronică. Valoarea literară. Caracterul memorialistic. Talentul narativ și descriptiv. Portretizarea personajelor. Rolul paremiologiei.

Monografia *De neamul moldovenilor*. Compoziția, izvoarele și conținutul lucrării. Caracterul polemic. Problema originii limbii și a neamului românesc.

Poemul filozofic *Viața lumii*. Predoslovia lucrării – primul tratat de prozodie în literatura română. Motive literare. Arta poetică.

Lucrări în limba polonă. Importanța istorică, etnografică, geografică, artistică a lucrărilor.

Locul și însemnătatea operei lui Miron Costin în literatura română.

Tema 10. Literatura română din secolul al XVIII-lea

Caracterizarea generală a culturii din secolul al XVIII-lea. Umanismul. Dezvoltarea literaturii în epoca fanariotă.

Literatura religioasă. Reprezentanți. Antim Ivireanul, *Didahiile*.

Cărți populare din secolul al XVIII-lea.

Istoriografia: două direcții de dezvoltare. Activitatea lui Nicolae Costin.

Tema 11. Ion Neculce (1672-1745)

Viața și activitatea. *Letopisețul Țării Moldovei* (1672-1745). Locul letopisețului printre alte

cronici ale secolului al XVIII-lea. Caracterul folcloristic și memorialistic al letopisețului neculcean. Compoziția și conținutul letopisețului. Domnia lui Dimitrie Cantemir. Modalități de prezentare a personajului. Letopisețul lui Ion Neculce: între istorie și ficțiune.

Culegerea de legende *O samă de cuvinte*. Compoziția legendelor. Particularități artistice.

Tradiții neculciene în literatura română.

Tema 12. Dimitrie Cantemir (1673-1723)

Viața și opera. Cultura și erudiția. Lucrările din tinerețe. Însemnătatea acestor scrieri.

Romanul alegoric *Istoria ieroglifică*. Geneza scrierii. Subiectul istoric. Ideile filozofice și social politice. Caracterul alegoric al operei. Vocația scriitoricească a lui Dimitrie Cantemir.

Lucrările lui Dimitrie Cantemir scrise în Rusia. Caracterizarea generală.

Descrierea Moldovei. Structura lucrării. Modalități de descriere geografică, economică, socială și politică a țării. Viața și obiceiurile poporului. Valoarea științifică și literară a lucrării.

Importanța operei lui Dimitrie Cantemir.

Strategii de evaluare

Evaluarea orală la examenul final presupune proba teoretică (prezentarea a două subiecte teoretice) și proba practică (analiza unui text / fragment de text din literatura veche).

Evaluarea curentă se bazează pe (1) rezultatele a trei răspunsuri la seminare, (2) o lucrare practică, (3) participarea la prezentări și discuții în timpul seminarelor (4) o evaluare finală complexă.

Nota finală se constituie din următoarele componente: 40% – nota de la examenul final; 60% – nota medie de la evaluările scrise și orale.

Lucrul individual

Nr.	Unități de conținut	Ore		Subiectul	Produsul preconizat	Modalități
		zi	f/r			
1.	Introducere în studiul literaturii române vechi	2		Conceptul de literatură veche. Caracteristici	Notițe, conspect	Interviu (Masa rotundă)
2.	Literatura română în limba slavonă (sec. XV-XVI)	5		Analiza comparativă a particularităților cronografiei din sec. al XV-lea și a celei din sec. al XVI-lea	Efectuarea unei lucrări practice	Prezentare individuală
3.	Apariția scrierilor în limba română	2		Lectura cărților populare	Referat despre influența cărților populare asupra literaturii culte	Susținerea referatului
4.	Transformări culturale în epoca lui Vasile Lupu și Matei Basarab	2		Informare asupra oficializării limbii române, organizării tiparului și a școlilor laice	Lucru în grup. Discuții în cadrul unei mese rotunde	Prezentare în grup a unei transformări culturale
	Literatura religioasă din secolul al XVII-lea	3		Lectura fragmentară a <i>Cazaniei</i> de Varlaam și <i>Psaltirii în versuri</i> de Dosoftei	Analiza literară a textelor. Determinarea importanței lucrărilor	Prezentare individuală
	Nicolae Milescu Spătaru (1636-1708)	2		Lectura fragmentară și analiza celor trei lucrări despre călătoria în China	Lucru asupra textului. Selectarea modalităților și figurilor narrative	Prezentarea individuală a exemplelor selectate
	Istoriografia feudală din secolul al XVII-lea	5		Lectura cronicilor muntenești	Analiza comparativă dintre	Prezentarea schematică a asemănarilor

					cronicile moldovenești și cele muntenești	și deosebirilor
	Grigore Ureche (?1590-1647)	5		Lectura letopisețului. Memorarea portretului literar al lui Ștefan cel Mare.	Determinarea și selectarea modalităților narative și a figurilor stilistice	Prezentarea exemplilor spicuite
	Miron Costin (1633-1691)	5		Lectura letopisețului, a monografiei <i>De neamul moldovenilor</i> , a poemului <i>Viața lumii</i>	Determinarea și selectarea modalităților narative și a figurilor stilistice	Prezentarea exemplilor spicuite
	Literatura română din secolul al XVIII-lea	4		Lectura fragmentară a operei lui Nicolae Costin și a <i>Didahiilor</i> de Antim Ivireanul	Determinarea trăsăturilor caracteristice ale literaturii din epoca fanatită	Discuții în jurul unei <i>Mese rotunde</i>
	Ion Neculce (1672-1745)	4		Lectura letopisețului	Determinarea modalităților narative și a figurilor stilistice. Evoluția valorii artistice a letopisețelor moldovenești	Prezentarea și susținerea unui referat
	Tema 12. Dimitrie Cantemir (1673-1723)	5		Lectura lucrării <i>Descrierea Moldovei și a romanului Istoria ieroglifică</i>	Determinarea modalităților narative și a figurilor stilistice. Rolul alegoriei	Efectuarea unui test

Bibliografie

Obligatorie:

1. Moceanu Ov., *Literatura română veche*. Brașov: Universitatea „Transilvania”, 2002.
2. Ciobanu Șt., *Istoria literaturii române vechi*. Chișinău: Hyperion, 1992.
3. Dodiță Gh., *Literatura română veche*, v. I-II. Chișinău: USM, 2002.
4. Manolescu N., *Istoria critică a literaturii române*. Pitești: Paralela 45, 2008.
5. Olteanu A. Gh., *Cronicari comențați*. București: Recif, 1995.
6. Cartoian N., *Istoria literaturii române vechi*. București: Minerva, 1980.
7. Călinescu G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. București: Minerva,

1982.

8. Rotaru I., *Literatura română veche*. București: E.D.P., 1981.

Opțională:

1. Crăciun Gh. *Istoria literaturii române*. Chișinău: Cartier, 2004.
2. Piru Al., *Literatura română veche*. București: E.P.L., 1962.
3. Pușcariu S., *Istoria literaturii române. Epoca veche*. București: Eminescu, 1987.
4. Scarlat M., *Introducere în opera lui Miron Costin*. București: Minerva, 1976.
5. Cristea V., *Introducere în opera lui Ion Neculce*. București: Minerva, 1984.
6. Verdeș I., *Dimitrie Cantemir. Istoria ieroglifică* (text comentat). București: Albatros, 1977.
7. Rotaru I., *Valori expresive în literatura română veche*. București: Minerva, 1976.
8. Russev E., *Cronografia moldovenească din veacurile XV-XVIII*. Chișinău: Știința, 1977.
9. Mazilu D. H., *Cronicari munteni*. București: Minerva, 1978.